

PROTOKOLL
for
møte i Omsetningsrådet
fredag 22. desember 2017 kl. 10:00
i
Landbruksdirektoratet

Møtet ble hevet kl 12:00.

Til stede:	Björg Tørresdal, Vibeke Andersen, Kristin Taraldsrud Hoff, Jan-Egil Pedersen (på telefon), Anne Jødahl Skuterud, Sigrid Helland, Trine Hasvang Vaag, Trond Reierstad, Lars Petter Bartnes, Arne Lofthus (på telefon) og Frode Toven (varamedlem for Bjørn-Ole Juul-Hansen)
Forfall:	Bjørn-Ole Juul-Hansen
Fra Landbruksdirektoratet:	Nina Strømnes Rodem, Jørn Rolfsen, Marit Jerven, Siv Heia Uldal, Hans Peder Hvide Bang, Anders Leine, Reidar Olsen (sak 97/17) og Ida Louise Bjønness

Saksliste

095A/17	Godkjenning av innkalling og dagsorden.....	2
096/17	Godkjenning av protokoll fra forrige møte.....	4
097/17	Finansiering av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk - ny behandling.....	6
098/17	Eksport av sauekjøtt - endringer i retningslinjer for markedsregulering av kjøtt.....	9
099/17	Tilbakebetaling av utbetalt frysefradrag for eksportert sauekjøtt.....	14

Saksnr.: 095A/17	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 22.12.2017	Tittel: Godkjenning av innkalling og dagsorden	Saksnr.: 17/67949-1

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak:

Innkalling og dagsorden godkjennes.

Godkjenning av innkalling og dagsorden

Saksdokumenter var sendt ut elektronisk til medlemmer og varamedlemmer.

Saksnr.: 096/17	Sektor: Alle	Styre/råd: OR
Behandling: 22.12.2017	Tittel: Godkjenning av protokoll fra forrige møte	Saksnr.: 17/67949-2

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak:

Protokollen fra møtet 14. desember 2017 godkjennes.

Godkjenning av protokoll fra forrige møte

Det har ikke kommet merknader til utsendt protokoll.

Saksnr.: 097/17	Sektor: Melk	Styre/råd: OR
Behandling: 22.12.2017	Tittel: Finansiering av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk - ny behandling	Saksnr.: 17/28102-3

Beskrivelse

Det vises til møte i Omsetningsrådet 14.12.2017 – hvor det ble gjort følgende vedtak:

Omsetningsrådet ber Landbruksdirektoratet legge fram forslag til nytt fagsystem med formål å redusere kostnadene til utvikling og drift.

Direktoratet har gjort en vurdering av tiltak som kan innebære en forenkling av systemløsningen. Disse faktorene må utredes grundig før utviklingsprosessen begynner. Det kan tenkes at gjennomføring av tiltakene kan gi en redusert kostnadsramme på ca 5 mill. kroner.

Landbruksdirektoratet søker Omsetningsrådet om en belastningsfullmakt på inntil 30 mill. kroner eks. mva. for finansiering av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk. Utviklingsperioden vil vare fra november 2018 til mai 2021.

Hjemmel

Lov av 1936-07-10 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvaror § 4 jf. § 3 siste ledd.

Forutsetninger

Vedlegg

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

1. Omsetningsrådet gir Landbruksdirektoratet fullmakt til å belaste fondet for omsetningsavgift på melk inntil 30 mill. kroner eksl. mva. for utvikling av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk.
2. Omsetningsrådet legger til grunn at Landbruksdirektoratet utreder tiltak for å redusere utviklingskostnadene og forenkle systemløsningen for nytt fagsystem for kvoteordningen i tråd med saksframstillingen.
3. Landbruksdirektoratet fremmer budsjett for belastning av fondet det enkelte år.

Finansiering av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk - ny behandling

Det vises til møte i Omsetningsrådet 14.12.2017 – hvor det ble gjort følgende vedtak:

«Omsetningsrådet ber Landbruksdirektoratet legge fram forslag til nytt fagsystem med formål å redusere kostnadene til utvikling og drift.»

Direktoratet har gjort en vurdering av tiltak som kan innebære en forenkling av systemløsningen. Disse faktorene må utredes grundig før utviklingsprosessen begynner. Det kan tenkes at gjennomføring av tiltakene kan gi en redusert kostnadsramme på ca. 5 mill. kroner.

Landbruksdirektoratet søker Omsetningsrådet om en belastningsfullmakt på inntil 30 mill. kroner eks. mva. for finansiering av nytt fagsystem for kvoteordningen for melk.

Utviklingsperioden vil vare fra november 2018 til mai 2021.

Landbruksdirektoratet har i første omgang vurdert to tiltak som bør utredes med den hensikt å forenkle nytt fagsystem for kvoteordningen og dermed redusere utviklingskostnadene for systemet.

1. Det utredes om det kan innføres et regime hvor eier av landbrukseiendom med grunnkvote hvert år må rapportere hvor og av hvem, grunnkvoten skal disponeres påfølgende år.

Vurdering:

Ved enhver flytting av grunnkvote er det minst to parter involvert; den som gir fra seg produksjonsretten og den som tilegner seg denne. Partenes avtale om dette er privatrettslig regulert. Enhver endring i disposisjonsretten avhenger i dag av at alle berørte parter samtykker i denne endringen. Dersom nytt system kan baseres på at det kun er eier av grunnkvote som kan endre på premissene for disposisjonsretten, antar Landbruksdirektoratet at det kan oppnås en besparelse.

2. Det utredes om det kan innføres et regime hvor alle eiere av landbrukseiendom med grunnkvote kan betraktes som næringsdrivende.

Vurdering:

Det er i dag mange eiere av grunnkvote som har gitt fra seg disposisjonsretten til denne kvoten. En del av disse har ikke lenger noe aktivt foretak, og defineres derfor som privatpersoner. Privatpersoner har mulighet til å reservere seg mot digital kommunikasjonsutveksling, denne muligheten har ikke et foretak. For kvoteordningen medfører dette at det må legges til rette for både elektroniske søknader og papirsøknader. Dersom alle som gir fra seg disposisjonsrett over grunnkvoten kan defineres som næringsdrivende, vil dette gi mulighet for å basere nytt fagsystem for kvoteordningen på kun elektroniske søknader. Landbruksdirektoratet anser at det gjennom dette kan oppnås en besparelse.

Grunnlagsmaterialet for at direktoratet ber om belastningsfullmakt fra Omsetningsrådet er tidligere redegjort for i sak 062/17 og 089/17.

Direktoratet påpeker at endelig estimat må framforhandles ved valg av leverandør. I denne prosessen vil direktoratet til enhver tid søke systemforenkling med tanke på å redusere utviklingskostnader og vedlikeholdskostnader. Det er direktoratets vurdering at dette kan

medføre en kostnadsreduksjon på 5 mill. kroner.

Saksnr.: 098/17	Sektor: Kjøtt	Styre/råd: OR
Behandling: 22.12.2017	Tittel: Eksport av sauekjøtt - endringer i retningslinjer for markedsregulering av kjøtt	Saksnr.: 17/61742-23

Beskrivelse

Saken er en utsatt sak fra møtet 14.12.2017 som gjelder utarbeiding av retningslinjer som begrenser adgangen til eksport av sau som har fått frysefradrag og pristapskompensasjon, herunder sanksjoner ved brudd på slike regler.

Omsetningsrådet har allerede klargjort retningslinjene når det gjaldt begrensninger i adgangen til salg av kjøtt som hadde fått frysefradrag. Det gjenstår å vedta endringer i retningslinjene som innfører sanksjoner ved brudd på reglene, og dessuten innføre begrensninger i adgangen til eksport av sau som har fått pristapskompensasjon.

Bakgrunnen for utsettelsen av saken var at rådet ønsket utredet noen forhold før det ble tatt stilling til direktoratets forslag til retningslinjer. Dette gjaldt hvilke typer kjøtt av sau som skulle omfattes av regelen, og mulighet for begrense risiko for markedsregulator på ulike måter.

I nytt forslag til retningslinjer fremmer ikke regler om sanksjoner ut over krav om tilbakebetaling. For øvrig fastholdes forslaget som ble fremmet i møtet 14.12.2017. Direktoratet foreslår ikke endringer i hvilke typer kjøtt av sau som skulle omfattes av regelen, og heller ikke regler som reduserer markedsregulators risiko.

Hjemmel

Retningslinjer for markedsregulering av kjøtt § 3-2, fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011 med hjemmel i forskrift 2008-10-22 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 7-1.

Forutsetninger

Vedlegg

Møtebehandling

Det etableres dialog mellom Nortura og sekretariatet om oppfølgingen av endringene i retningslinjene. Etter diskusjon foreslo leder følgende tillegg til pkt 4: «og gjelder varer som tas ut fra reguleringslager fra dags dato».

Sekretariatets innstilling med leders tillegg ble deretter enstemmig vedtatt.

Vedtak

1. I retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av 31.03.2011 § 3-1-2 Pristap og prisgevinst under reguleringslagring tilføyes følgende nye fjerde og femte ledd:

«Eksport av hele/halve skrotter og/eller andre kjøttstykker med eller uten bein av sau hvor det har påløpt pristapskompensasjon i forbindelse med

reguleringslagring er ikke tillatt.

Ved brudd på fjerde ledd skal markedsregulator tilbakebetale pristapskompensasjonen til omsetningsfondet. Markedsregulator har ansvaret for å opplyse om at bestemmelsene i fjerde ledd ved salg fra reguleringslager skal overholdes.»

2. I retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av 31.03.2011 tilføyes ny § 7 som heter:

«§ 7 Brudd på retningslinjene

Ved brudd på disse retningslinjene eller vedtak truffet med hjemmel i retningslinjene, skal betales tilbake for mye betalt godtgjøring til omsetningsfondet.»

3. I retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av 31.03.2011 blir tidligere § 7 Ikrafttredelse nå § 8.
4. Endringene i retningslinjene trer i kraft straks og gjelder varer som tas ut fra reguleringslager fra dags dato.

Eksport av sauekjøtt - endringer i retningslinjer for markedsregulering av kjøtt

Innledning

Det ble høsten 2017 gjennom media satt fokus på betydelig økt eksport av fryst sau i 2017. I avisoppslagene ble det reist spørsmål om hvordan norsk sauekjøtt kunne konkurrere prismessig på det internasjonale markedet. Landbruks- og matminister Jon Georg Dale innkalte Omsetningsrådet til et møte 31.10.2017 for å få opplyst saken. Det var blitt eksportert sau til Afghanistan, Hongkong og flere andre land. Dale fremholdt i møtet med rådet at departementet bedømte eksporten som problematisk i relasjon til WTO-avtalene om eksportstøtte, og i strid med Norges handelspolitiske interesser. Særlig alvorlig var eksporten til MUL-landet Afghanistan.

På møtet 09.11.2017 klargjorde Omsetningsrådet retningslinjene når det gjaldt begrensninger i adgangen til salg av kjøtt som hadde fått frysefradrag. Markedsregulator Nortura betalte tilbake frysefradrag gitt til varer eksportert til Afghanistan samme dag. Landbruksdirektoratet ble videre 09.11.2017 bedt om å forberede endringer i retningslinjene som gir et effektivt grunnlag for å kontrollere at retningslinjene blir fulgt og ev. innføring av sanksjoner som kan inntreffe dersom kontrollen avdekker brudd på reglene. Omsetningsrådet ba også rådet om å gjøre en gjennomgang av retningslinjene med å sikte på å unngå at retningslinjen kan praktiseres på en måte som er i strid med norske internasjonale forpliktelser og handelspolitikk. Gjennomgangen skulle foreligge til rådets møte i 14.12.2017.

På møtet 14.12.2017 foreslo Landbruksdirektoratet nye fjerde og femte ledd i retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av 31.03.2011 § 3-1-2 som gjelder pristapskompensasjon hvor det heter:

«Eksport av hele/halve skrotter og/eller andre kjøttstykker med eller uten bein av sau hvor det har påløpt pristapskompensasjon i forbindelse med reguleringslagring er ikke tillatt.

Ved brudd på fjerde ledd skal markedsregulator tilbakebetale pristapskompensasjonen til omsetningsfondet. Markedsregulator har ansvaret for å opplyse om at bestemmelsene i fjerde ledd ved salg fra reguleringslager skal overholdes.»

Det ble også foreslått en ny § 7 i retningslinjer for markedsregulering av kjøtt av 31.03.2011 hvor det heter:

«§ 7 Brudd på retningslinjene

Ved brudd på disse retningslinjene eller vedtak truffet med hjemmel i retningslinjene, skal betales tilbake for mye betalt godtgjøring til omsetningsfondet.»

Rådet ble også invitert til å ta stilling til følgende ledd to i ny § 7 om sanksjoner:

«Dersom Omsetningsrådet anser forholdet som et kritikkverdig brudd på retningslinjene, brudd på norsk lov, forholdet kan være brudd på Norges internasjonale forpliktelser, eller forholdet kan skade Norges handelsinteresser, kan rådet fastsette en bot som er passende til forholdets alvorlighet som går til omsetningsfondet.»

Omsetningsrådet behandlet saken på møte 14.12.2017. Rådet avviste å innføre regler om

sanksjoner slik foreslått i nytt § 7 andre ledd.

For øvrig ba rådet om at saken ble utsatt til ekstraordinært møte fredag 22.12.2017. Rådet pekte på tre forhold som man ønsket utredet før det ble tatt stilling til direktoratets forslag til retningslinjer.

Det ble for det første problematisert hvilke typer kjøtt av sau som skulle omfattes av regelen. Det ble pekt på at «hele/halve skrotter og/eller andre kjøttstykker med eller uten bein» var upresist og vanskelig å tolke.

For det andre ønsket rådet at direktoratet skulle utrede retningslinjer som innebar en begrensning av risiko for markedsregulator, når denne tok ut varer ut fra reguleringslager. Slik direktoratet forstod rådet, ønsket man seg retningslinjer som bygget på et slags solidaritetsprinsipp. Det ble nevnt som en mulig vei at markedsregulator kunne få dekket sine kostnader fra omsetningsfondet dersom det viste seg at regelverket for eksport var blitt brutt.

For det tredje ønsket rådet at direktoratet skulle utrede retningslinjer som begrenset markedsregulators risiko når eksport av kjøtt som hadde fått pristapskompensasjon ikke skjedde fra markedsregulator selv, men av aktører i senere salgsledd. Det ble pekt på at det kunne være tilfelle at denne aktøren ikke var søkegod, og at det kunne være krav om bankgaranti osv.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruksdirektoratet vil i det følgende utrede de spørsmål som rådet etterspør.

Når det gjelder hvilke varer som er omfattet av retningslinjen, «hele/halve skrotter og/eller andre kjøttstykker med eller uten bein» vil direktoratet begrunne dette som følger: Denne begrepsbruken knytter seg til allerede eksisterende tollvarenumre, noe som vil gjøre det enklere å kontrollere at retningslinjen blir fulgt. Begrepene skal være positivt avgrenset. Dette betyr at f.eks. bearbejdede varer som fenalår osv. ikke berøres av denne retningslinjen. Bakgrunnen for at både hele/halve skrotter og kjøttstykker med eller uten bein, er med har sitt utgangspunkt i møtet med statsråden 31. oktober 2017. Da ble det stilt spørsmål ved hele eksportkvantumet av sau/lam, som da var på 441,8 tonn, og ikke kun skrotter som utgjorde 120,5 tonn. Det ble etter møtet avklart at de eksporterte kjøttstykkene ikke hadde opprinnelse fra reguleringslagret vare. Direktoratet mener ut fra dette at regelverket som skal virke fremover i tid også må gjelde kjøttstykker av sau/lam.

Landbruksdirektoratet har vurdert hvorvidt det kan etableres ordninger som avlaster markedsregulators risiko, ved at aktørene i markedsordningen i større grad tar et solidarisk ansvar for en situasjon der det skjer eksport av varer i strid med regelverket.

Markedsordningen er basert på en solidaritetstankegang og et behov for begrensning av risiko for aktørene som omfattes av ordningen. Dette skjer bl.a. gjennom at alle produsenter bidrar med omsetningsavgifter, som dekker markedsregulators kostnader med markedsreguleringen. Pristapskompensasjonen er en del av denne ordningen som bygger på dette prinsippet. Disse prinsippene vil være viktige i en fremtidig utvikling av markedsordningen og Omsetningsrådets forestående utredningen av regelverket. Landbruksdirektoratet er imidlertid skeptisk til å la dette prinsippet få anvendelse på den aktuelle situasjonen når det gjelder eksport av sau, da dette kan være problematisk i relasjon til WTO-avtalene og Norges handelspolitiske interesser. Det må for det første være et grunnleggende prinsipp som ligger til grunn for all offentlig forvaltning at den som

bryter rettsregler ikke skal kunne få dekket kostnader som bruddet medfører, og dermed kunne slippe unna konsekvensene. For det andre legger vi til grunn at Nortura, både som markedsregulator og som ledende kommersiell aktør, har kunnskap om internasjonale handelsavtaler. Til slutt, og dette er kanskje den viktigste innvendingen, så vil en utbetaling av en kostnadskompensasjon knyttet til et brudd på regelverket for eksport, ville kunne være problematisk i relasjon til WTO-avtaleverket og Norges handelspolitiske interesser.

Landbruksdirektoratet har vurdert hvorvidt det kan utarbeides retningslinjer som begrenser markedsregulators risiko når kjøtt som har fått pristapskompensasjon blir eksport av senere salgsledd.

Situasjonen er parallell til flere ordninger som Landbruksdirektoratet forvalter. Den kanskje mest sammenliknbare ordningen, er de kravene som stilles til importør, der tollnedsettelse er avhengig av hvilket formål varen brukes til. Som eksempel vil korn som importeres til anvendelse dyrefôr ha en langt høyere toll enn korn til fiskefôr. Det kan være tale om meget betydelige summer i forskjell, siden det her ofte er tale om store kvanta. I følge forskrift om administrative tollnedsettelse (FAT) § 28, kan Landbruksdirektoratet kreve at importøren avgir anvendelseserklæring før det innvilges tollnedsettelse. Dersom importøren benytter varen i strid med anvendelseserklæringen, kan tollnedsettelsen trekkes tilbake, jf. FAT § 30. Det skal da etterberegnes for lite betalt toll. Importøren vil i et slikt tilfelle anses som tollskyldner, jf. tollloven § 2-2. Den som er tollskyldner vil altså alltid kunne holdes ansvarlig dersom det er betalt for lite toll ved innførselen. Dette er også tilfellet dersom senere innenlandske erververe av varer benytter varen i strid med vilkårene som ble satt ved fortollingen. Om det er den senere erververen som bør bære den endelige avgiftsbelastningen, blir et privatrettslig anliggende mellom importør og senere innenlandske erverver. Dette gjelder også sikring mot senere erververs konkurs.

Et annet eksempel gjelder prisutjevningsordningen for melk. I forskrift 29. juni 2007 nr. 832 om prisutjevningsordningen for melk (PU-forskriften) § 11 fremgår det at den som skal ytes tilskudd etter denne forskrift, plikter å gi alle nødvendige opplysninger som Landbruksdirektoratet krever og som er nødvendige for å avgjøre om et meieriselskap har rett til tilskudd etter forskriften. Det ligger i forskriften at feil i avregningen rettes ved justering av senere avregninger eller som egen avregning, jf. § 10. Det følger som kjent av WTO-avtalen at det ikke kan gis støtte til eksport til MUL-land, til nye produkter og til nye markeder. Dette er vilkår som Tine som markedsregulator blir bedt om å dokumentere ved kontroller av om vilkårene for utbetaling av støtte til eksport etter PU-forskriften er oppfylt. Videre blir det kontrollert at Tine i generelle salgsbetingelser nedfeller vilkår om at varene ikke kan videreselges til MUL-land og/eller til nye markeder. Direktoratet har bedt om at markedsregulator Tine inntar slike salgsbetingelser. Denne ordningen har ligget som en forutsetning i prisutjevningsordningen i flere år, og er senest understreket i Landbruksdirektoratets brev til Tine av 12.12.2017. Tine som markedsregulator har aldri protestert mot at dette ansvaret blir pålagt selskapet.

Landbruksdirektoratet fastholder derfor behovet for retningslinjer som gir adgang til å kreve tilbake støtte som er gitt i strid med retningslinjene.

Landbruksdirektoratet fastholder også behovet for retningslinjer som begrenser bruken av pristapskompensasjon for sau.

Saksnr.: 099/17	Sektor: Kjøtt	Styre/råd: OR
Behandling: 22.12.2017	Tittel: Tilbakebetaling av utbetalt frysefradrag for eksportert sauekjøtt	Saksnr.: 17/61742-24

Beskrivelse

Landbruks- og matminister Jon Georg Dale innkalte Omsetningsrådet til et møte 31.10.2017. Det var blitt eksportert sau til Afghanistan, Hongkong og flere andre land. Dale fremholdt i møtet med rådet at departementet bedømte eksporten som problematisk i relasjon til WTO-avtalene om eksportstøtte, og i strid med Norges handelspolitiske interesser. Særlig alvorlig var eksporten til MUL-landet Afghanistan.

Landbruksdirektoratet foreslår at Omsetningsrådet treffer vedtak om å kreve tilbakebetalt alt frysefradrag som er til sau som eksporteres i 2017 og senere.

Hjemmel

Omsetningsloven § 11 første ledd

Forutsetninger

Vedlegg

Forslag til vedtak

1. All utbetaling av frysefradrag til sau som eksporteres i 2017 og senere stanses. Alt frysefradrag som er utbetalt i denne perioden kreves tilbakebetalt fra markedsregulator Nortura til omsetningsfondet innen 31.12.2017.
2. Med «sau som eksporteres» menes sau som er eksportert begrenset til følgende tollvarenummere:
  - Tollvarenummer 02044100 Sau, hele/halve skrotter fryst
  - Tollvarenummer 02044200 Andre kjøttstykker av sau/lam, ikke utbeinet, fryst
  - Tollvarenummer 02044300 Andre kjøttstykker av sau/lam, utbeinet, fryst.
3. Omsetningsrådet vil følge opp spørsmål om pristapskompensasjon og behandle dette når tilstrekkelig dokumentasjon foreligger.

Møtebehandling

Nortura oversendte sekretariatet et notat 21.12.17 om Vurdering av om pristapskompensasjon og frysefradrag for eksportert sauekjøtt er i strid med WTO-regelverket, og eventuell omgjøringsadgang, utarbeidet for Nortura av Arntzen de Besche Advokatfirma AS. Notatet ble distribuert til rådets medlemmer, slik Nortura bad om.

Ved e-post av 22.12.2017 kl 10:01 mottok sekretariatet e-post fra Nortura der de informerte om at de ville tilbakebetale frysefradrag som er gitt på sauevolum for eksport i 2017 og at tilbakebetalingen ville skje på volumet som er solgt til aktører som har eksportert kjøttet

videre og hvor det er tvil om eksporten er i overensstemmelse med regelverket. Ved e-post av 22.12.2017 kl 10:49 mottok sekretariatet bekreftelse at beløpet var betalt inn.

Innbetalingen medførte at pkt 1 og 2 i sekretariatets forslag til vedtak bortfalt. Pkt 3 ble deretter enstemmig vedtatt med en presisering av at dette gjelder sau.

Vedtak

Omsetningsrådet vil følge opp spørsmål om pristapskompensasjon på sau og behandle dette når tilstrekkelig dokumentasjon foreligger.

Tilbakebetaling av utbetalt frysefradrag for eksportert sauekjøtt

Innledning

Det ble høsten 2017 gjennom media satt fokus på betydelig økt eksport av fryst sau i 2017. I avisoppslagene ble det reist spørsmål om hvordan norsk sauekjøtt kunne konkurrere prismessig på det internasjonale markedet. Landbruks- og matminister Jon Georg Dale innkalte Omsetningsrådet til et møte 31.10.2017 for å få opplyst saken. Det var blitt eksportert sau til Afghanistan, Hongkong og flere andre land. Dale fremholdt i møtet med rådet at departementet bedømte eksporten som problematisk i relasjon til WTO-avtalene om eksportstøtte, og i strid med Norges handelspolitiske interesser. Særlig alvorlig var eksporten til MUL-landet Afghanistan.

På bakgrunn av møtet med Dale, ble saken berammet til møtet i rådet 09.11.2017. Under forberedelsene av møtet ba Landbruksdirektoratet om markedsregulator Norturas syn på saken i e-post 02.11.2017. Nortura besvarte denne henvendelsen i brev 06.11.2017. Nortura hadde også fått utarbeidet en juridisk betenkning om saken fra Arntzen de Besche Advokatfirma av 06.11.2017. I begge disse dokumentene ble spørsmålene knyttet til WTO-avtalene behandlet. Disse dokumentene var vedlagt saksdokumentene i saken som ble fremmet for Omsetningsrådet i møtet 09.11.2017

På møtet 09.11.2017 klargjorde Omsetningsrådet retningslinjene når det gjaldt begrensninger av adgangen til salg av kjøtt som hadde fått frysefradrag. Markedsregulator Nortura betalte tilbake frysefradrag gitt til varer eksportert til Afghanistan gjennom eget datterselskap, før møtet samme dag.

Omsetningsrådet fikk i møtet 14.12.2017 forelagt svar på to oppdrag som ble gitt i møtet 09.11.2017. Saken ble utsatt til ekstraordinært møte 22. desember, berammet i møtet. Landbruksdirektoratet ble samtidig bedt om å forberede en tilhørende sak når det gjaldt et ev. tilbakebetalingskrav, til dette ekstraordinære møtet fredag 22.12.2017.

Landbruksdirektoratets vurdering

Landbruks og matdepartementet har ifølge omsetningslovens § 11, tredje ledd hjemmel til å omgjøre vedtak i Omsetningsrådet som strider mot lov, forskrifter, jordbruksavtalen og mot samfunnsinteresser; sistnevnte kan bare skje i Kongen i statsråd.

I 2013 ble avtalepartene i jordbruket enige om å flytte kjøtt av lam fra målpris- til volummodellen (Jordbruksavtale (2013-2014) avsn. 2.1.1) Samme år ble sau omfattet av markedsreguleringen, etter å ha vært ute siden 2009. I volummodellen lå det fra starten en begrenset adgang til eksport, knyttet til alvorlige markedsforstyrrelser og med krav om forhåndsgodkjennelse av Omsetningsrådet. Dette ble aldri brukt, verken på storfe eller sau/lam. Fra 01.01.2016, ble adgangen til all reguleringseksport under WTO-regelverket fjernet for storfe og sau/lam. Nortura ble særskilt orientert om dette i brev fra Landbruksdirektoratet av 03.02.2016. Her står det bl.a.: «Dette innebærer at all støtte til eksport av storfekjøtt, sau/lam, egg/eggprodukter og fjørfeprodukter må opphøre umiddelbart.» Omsetningsrådet behandlet endringer i regelverket, både markedsreguleringsforskriften og retningslinjer, som en oppfølging av dette i møte 21.06.2016 sak 46/16.

I Jordbruksavtale (2017-2018), pkt. 5 heter det:

«Reguleringseksporten begrenses av WTO-bestemmelsene. Eksportsubsidier for melkeprodukter (ost og smør), svinekjøtt og bearbejdede jordbruksprodukter kan videreføres

frem til 31. desember 2020. Begrensingen i subsidiebeløp ved slik eksport i utfasingsperioden er det fastsatte nivået i WTOs bindingsliste. Det er fastsatt nye tak knyttet til eksportert kvantum, basert på gjennomsnittlig eksport med eksportsubsidier i perioden 2003–2005. For ost er kvantumet i utfasingsperioden avgrenset til 15 929 tonn, for smør til 1 039 tonn og for svinekjøtt til 1 898 tonn. Det kan ikke anvendes eksportsubsidier for andre landbruksvarer.»

Landbruks- og matdepartementet har konkludert at eksporten av sau som har skjedd i 2017, er problematisk i relasjon til WTO-avtalene. Eksporten som er skjedd er dermed også problematisk i relasjon til Jordbruksavtalen pkt. 5 som nevnt ovenfor.

Landbruksdirektoratet ser at salg av sau fra reguleringslager til eksportselskap skjedde f.o.m. uke 22 tom. uke 26. I denne perioden ble reguleringslageret bygget ned fra 1 214 tonn til 144 tonn, totalt sett. Første salget til eksportselskap skjedde i uke 22, og var på 34 tonn. Siste salg skjedde i uke 26 og var på 148 tonn. Det er til sammen solgt 755 tonn sau fra reguleringslager til eksportselskap i denne perioden. Som tabellen under viser, ble engrospris og frysefradrag benyttet ulikt i perioden, men nettoprisen ble senket først fra uke 16 uten vesentlig effekt på salget, og deretter fra uke 23 og holdt i tre uker, før den ble satt opp igjen. I løpet av disse tre ukene ble lageret av sau på det nærmeste tømt.

Engrospris og frysefradrag ung sau og sau, kr/kg				
Uke	Engrospris	Frysefradrag	Nettopris	Salg fra
Ung sau				reg.lager*)
8-15	39,20	11,90	27,30	
16-21	29,20	8,20	21,00	
22	29,20	8,20	21,00	Ja
23-25	19,20	2,90	16,30	Ja
26	29,20	2,90	26,30	Ja
27-31	29,20	2,90	26,30	
Sau				
8-15	35,60	10,80	24,80	
16-21	25,60	8,20	17,40	
22	25,60	8,20	17,40	Ja
23-25	15,60	2,30	13,30	Ja
26	25,60	2,30	23,30	Ja
27-31	25,60	2,30	23,30	
*Til eksportselskap				

I sitt brev til Omsetningsrådet av 06.06.2017 beskriver Nortura situasjonen som følger i sin vurdering før siste nettopprisreduksjon: «...vurderte da situasjonen slik at en da hadde to valg. Enten måtte en gå til det drastiske skrittet å søke Omsetningsrådet om kompensasjon for å detruere/kaste sau som vi ikke kunne få omsatt i det norske markedet, eller så måtte en redusere prisen ytterligere og dermed øke sannsynligheten for at det kunne bli lønnsomt for enkeltaktører å kjøpe sau i det norske markedet for norske priser og eksportere dette ut av Norge.»

Nortura har etter dette vært klar over at de har lagt til rette for eksport, og at dette har skjedd ved å benyttet ordningene i ORs regelverk, som finansieres over

omsetningsavgiften.

Nortura tolker «ved levering innenlands» som «salg til norske aktører i Norge til norske lagre». Videre legger de til grunn at tidsaspektet må være en del av vurderingen, og sier «Her har det gått lang tid fra varen er tatt ut av reguleringslager til den reelle eksporten har skjedd.» Landbruksdirektoratet ser at den første eksporten til Afghanistan skjedde samme uke som Noridane Foods kjøpte omtrent tilsvarende kvantum fra reguleringslager. Etter dette har det gått noe lengre tid mellom salg til eksportselskap og eksport. Per utgangen av november er det eksporter 472 183 kg hele/halve skrotter av sau. Videre er det direktoratets vurdering at Nortura visste ved salg, både ut fra egen påpekning om at prisreduksjonen økte sannsynligheten for eksport og at de solgte til selskap som driver import/eksport, at varen sannsynligvis ville bli eksportert. Og ut fra dette at varen ikke er berettiget frysefradrag, og at eksport vil være i strid med Jordbruksavtalen.

Direktoratet vil også nevne at Nortura selv påpeker substituttmulighetene som ligger mellom ordningen om frysefradrag og pristapskompensasjon i sitt brev: «I ettertid kan det anføres at en kunne unngått hele problemstillingen om frysefradrag ved å redusere prisen ytterligere tilsvarende frysefradraget og fjernet dette.»

Det må også antas at denne eksporten er i strid med samfunnsmessige interesser. Det vises til direktoratets gjennomgang av Norges handelspolitiske interesser i Sak 065/17, side 5.

Det kan dermed konstateres at departementet kan treffe vedtak om tilbakebetaling av frysefradrag og pristapskompensasjon. Vi kan se for oss flere vedtak som departementet kan ta tak i. Dette kan f.eks. være vedtak som gjelder allerede foretatte og fremtidige utbetalinger av frysefradrag og pristapskompensasjon. Disse vedtakene fattes av Landbruksdirektoratet etter delegasjon fra Omsetningsrådet. Et slikt omgjøringsvedtak fra departementet kan medføre at markedsregulator Nortura må tilbakebetale denne støtten.

Etter Landbruksdirektoratets syn er det grunn til å legge Landbruks- og matdepartementets vurdering av WTO-avtalene og norsk handelspolitikk til grunn, slik denne ble uttalt i Omsetningsrådets møte med statsråden 31.10.2017. Det er med dette utgangspunktet liten tvil om at Omsetningsrådet, Landbruks- og matdepartementet, og Kongen i statsråd kan treffe vedtak som innebærer at utbetaling av frysefradrag, og deler av pristapskompensasjon til sau som er eksportert eller vil bli eksportert i 2017 og senere, kan stanses, og at slikt frysefradrag og deler av pristapskompensasjon som er påløpt, kan kreves tilbakebetalt fra markedsregulator.

Markedsregulator Nortura har i møter i Omsetningsrådet gitt uttrykk for frustrasjon knyttet til denne saken. Denne frustrasjonen har også blitt uttalt av flere av rådets medlemmer i møter hvor saken har blitt behandlet. Det er i denne forbindelse blitt pekt på manglende skriftlighet i saken.

Som sekretariat for Omsetningsrådet har Landbruksdirektoratet en viss forståelse for denne frustrasjonen. Det pekes i denne forbindelse på at det er et grunnleggende prinsipp at en part i en sak får anledning til å imøtegå de anførselene som ligger til grunn for et vedtak (kontradiksjon). Det er klart at manglende anledning til kontradiksjon kan gjøre et vedtak ugyldig. Dette vil også gjelde et ev. vedtak som Omsetningsrådet treffer som krever at markedsregulator Nortura tilbakebetaler frysefradraget og pristapskompensasjon.

Landbruksdirektoratet mener likevel, under tvil, at saksbehandlingen har vært forsvarlig i denne saken, og at dette må føre til at Omsetningsrådet har grunnlag for å treffe vedtak om tilbakebetaling i denne saken. Statsråden hadde en grundig muntlig gjennomgang av saken i møtet 31.10.2017. Det ble oppfordret til å ta notater og til å stille spørsmål. Det ble av

statsråden fremholdt at rådet kunne få et brev om saken, noen rådet ikke ønsket. Statsråden ga uttrykk for at sakens karakter tilsa tilbakeholdenhet mht. skriftlighet. Når det gjelder kontradiksjon vises det til at Landbruksdirektoratet ba om markedsregulator Norturas syn på saken i e-post 02.11.2017. Nortura besvarte denne henvendelsen i et syv siders langt brev 06.11.2017. I tillegg hadde Nortura fått utarbeidet en juridisk betenkning på ni sider om saken fra Arntzen de Besche Advokatfirma av 06.11.2017. I begge disse dokumentene ble de anførselene som statsråden fremførte i møtet 31.10.2017 grundig behandlet og delvis imøtegått. Disse dokumentene var vedlagt saksdokumentene i saken som ble fremmet for Omsetningsrådet. Omsetningsrådet må ta i betraktning de synspunktene som fremkommer i disse dokumentene og for øvrig de synspunktene som Nortura har fremført i møtene om saken, før de treffer vedtak i saken. Det nevnes til slutt at Nortura som markedsregulator har hatt tid fra 31.10.2017 frem til i dag til å fremme sine synspunkter i sakens anledning.

Etter direktoratets vurdering bør Nortura ikke motta frysefradrag fra fondet for omsetningsavgift kjøtt for vare som er eller vil bli eksportert. Ut fra eksporttall ved utgangen av november har det påløpt mellom 1,3 og 1,5 mill. kroner, avhengig av andelen sau og ung sau. Av dette har Nortura tilbakebetalt kr 435 901 kroner. Det forventes at Nortura foretar beregninger og tilbakebetaling på eget initiativ ut fra foreslåtte vedtak.

Direktoratet har så langt kun opplysninger om eksport av sau via tolltariffnummeret 02044100 Sau hele/halve skrotter fryst, og tall som er nevnt gjelder kun dette.

Vedrørende pristapskompensasjonen er denne også problematisk, og kan, som Nortura påpeker, brukes istedenfor frysefradrag. Det har ikke vært tid til å vurdere omfanget av dette tilstrekkelig, og direktoratet foreslår at dette behandles på et senere tidspunkt.